15è FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL.CAT

#ForumEAcat

Barcelona, 15 i 16 de desembre de 2017

Casa de l'Aigua de Trinitat Nova

2017

fòrum d'educació ambiental .cat

2017
15a edició

Coordinació editorial
Societat Catalana d'Educació Ambiental

Recull i redacció
Marina Barroso, Núria Canals, Núria Cruset,
Miguel Cativiela, Alba del Hoyo, Olatz Muniozguren,
Lluís Pagespetit, Gisela Picanyol i Bea Ramírez.

Correcció lingüística
l'Apòstrof. sccl

Fotografies
Mireia Abril, Alba del Hoyo, Olatz Muniozguren,
Onditz Portabella i Bea Ramírez

Disseny logo
Jordi Caralt - www.jordicaralt.com

Disseny
Maria Beltran

Impressió
Multitext Serveis Gràfics Integrals, S.L

Dipòsit legal: B 10204-2018

@dels articles dels autors i de les autores.

@ de la present edició SCEA.

Ecoedició Imprès en cartolina i paper certificats FSC®.

Barcelona, abril 2017

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat
Obra Social "La Caixa"
Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament
Consorci d'Educació de Barcelona
Districte de Nou Barris – Ajuntament de Barcelona

Amb la col·laboració de:

Casa de l'Aigua
Vitae slow drinks

15è FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL.CAT

#ForumEAcat

Barcelona, 15 i 16 de desembre de 2017

Casa de l'Aigua de Trinitat Nova

Presentació

El llibret que teniu a les mans aplega una descripció del Fòrum d'Educació Ambiental.cat, i els principals resultats de la feina feta durant la trobada. Recull també la proposta de conclusions del treball d'una seixantena de persones que van participar al llarg dels dos dies que va durar el fòrum, que es va dur a terme a la Casa de l'Aigua de Trinitat Nova, els dies 15 i 16 de desembre.

L'esdeveniment va ser inaugurat amb la benvinguda institucional, en la qual Josep Espigulé, president de la Societat Catalana d'Educació Ambiental; Josep Planas, subdirector general d'Informació i Foment de la Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya; Jennifer Coronado, consellera d'Ecologia Urbana i Mobilitat del Districte de Nou Barris, i Helena Barracó, cap de Departament d'Educació Ambiental de la Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat de l'Ajuntament de Barcelona, van donar la benvinguda als presents i van remarcar la importància de les trobades periòdiques impulsades pel Fòrum d'Educació Ambiental que la Societat Catalana d'Educació Ambiental organitza biennalment.

Tot seguit va començar la primera part, sota el títol «Implicar-se en l'educació ambiental per l'acció social. De la teoria a la pràctica», a la qual van succeir un seguit de ponències per explicar diverses experiències sobre educació ambiental.

A partir d'aquestes experiències i del qüestionari previ, que els i les participants omplien en fer la inscripció, es va desenvolupar la segona part del fòrum: «L'educació ambiental de "Bat a Bat"»: un espai per treballar en grups reduïts amb l'objectiu de crear un índex per a l'anuari sobre l'estat de l'educació ambiental a Catalunya, i fomentar el debat sobre l'evolució de l'educació ambiental —qui en fa?, on es fa?, com es fa?...

Aquesta va ser la primera de les dinàmiques per treballar en grup i reflexionar conjuntament durant el fòrum. Posteriorment, la mateixa tarda de divendres sota el títol: «L'educació ambiental a debat: eina de gestió» es va continuar treballant, seguint aquesta línia, i finalment, dissabte al matí, es van presentar les conclusions dels grups de treball, les propostes i els reptes de futur.

El mateix divendres es va disposar també de l'espai «L'entorn com a espai d'aprenentatge. Educació ambiental als espais naturals», en el qual es va presentar el treball previ a la presentació del Pla estratègic 2018-21 d'educació i voluntariat ambiental als parcs naturals de Catalunya i també una experiència sobre gestió d'espais i programes educatius, en aquest cas de la Fundació Catalunya La Pedrera.

El matí de dissabte va ser l'espai per compartir el treball en grup realitzat el dia anterior i també per conèixer entitats, programes i projectes d'educació ambiental d'arreu del territori català i experiències concretes del barri de Trinitat Nova. La Fundació Baobab i el Casal de Joves de la Prosperitat van ser alguns dels protagonistes.

Per acabar aquesta presentació, només queda assenyalar que la trobada fou possible gràcies a la participació de moltes persones a qui cal agrair l'interès i la dedicació: des del grup de treball, que amb la seva feina va assegurar la realització del fòrum, fins al grup de suport de la SCEA que va participar en el seu disseny i execució.

Secretaria de la SCEA

Agraïments

A totes les entitats patrocinadores: Obra Social «La Caixa» i Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat. A les entitats col·laboradores i del territori: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Consorci d'Educació de Barcelona i el Districte de Nou Barris de l'Ajuntament de Barcelona.

A la Casa de l'Aigua, per la seva acollida i suport logístic. A l'equip de dinamització, al grup de treball del fòrum i a l'equip tècnic: Marina Barroso, Núria Canals, Núria Cruset, Lluís Pagespetit, Llorenç Planagumà, Gisela Picanyol, Onditz Portabella i Bea Ramírez. Gràcies per la vostra il·lusió i esforç. A l'equip de sòcies i sòcies que de manera voluntària van donar suport a la logística: Miguel Cativiela, Alba del Hoyo, Josep Melero, Olatz Muniozguren, Hèctor Pérez i Lara Saiz.

A totes les ponents: Joan Artigal, Xavier Basora, Helena Barracó, Roser Batlle, Jennifer Coronado, Josep Espigulé, Catalina Parpal, Cristina Palés, Josep Planas, Miquel Rafa, Laura Vílchez i Mireia.

I tots i totes les que heu assistit o participat d'alguna manera en aquest fòrum.

Gràcies a tothom per fer-ho possible!!

Índex

- Els fòrums d'educació ambiental 6
- Programa 8
- Divendres, 15 de desembre 11
- Dissabte, 16 de desembre 22
- Resultats, conclusions, reptes i dubtes . 26
- Annexos 31

Els fòrums d'educació ambiental

L'any 1998, la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) va crear el Fòrum d'Educació Ambiental: un espai on parlar, debatre i reflexionar al nostre territori. A partir d'aquest fòrum inicial, i amb l'organització dels posteriors, s'ha anat elaborant una col·lecció de documents que són un fidel indicador de l'evolució de l'educació ambiental a Catalunya.

El Fòrum d'Educació Ambiental va ser i és un procés d'àmplia participació i debat entorn de l'educació ambiental, els seus reptes, agents i estratègies, que va iniciar la SCEA amb la voluntat de contribuir a la consolidació de l'educació ambiental a les portes del segle XXI. Se celebra cada dos anys i s'entén com una trobada de seguiment i revisió per continuar renovant l'educació ambiental davant dels nous reptes de la sostenibilitat.

Cronologia del Fòrum d'EA.Cat

1998 – *20 de juny.* Es va aprovar en assemblea general la posada en marxa del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. La iniciativa va començar amb un debat continuat al llarg de dos anys (d'octubre de 1998 a desembre de 2000).

1999 – *27 i 28 de febrer.* Trobada ***«Aigua»*** (Salt). Nosaltres i el medi ambient.

1999 – *2 i 3 d'octubre.* Trobada ***«Terra»*** (Lleida). L'educació i l'educació ambiental.

2000 – *26 i 27 de febrer.* Trobada ***«Aire»*** (Cerdanyola del Vallès). Els educadors ambientals i la nostra circumstància.

2000 – *11 i 12 de novembre.* Trobada ***«Foc»*** (Reus). Reptes de futur.

2000 – *31 de desembre.* Es va redactar el document final, que proposava una sèrie d'objectius, línies estratègiques i projectes agrupats en vuit àmbits temàtics, que va ser aprovat per consens i com a resum de totes les trobades.

2002 – *16 i 17 de novembre* (Viladrau, Centre Cultural). ***«Projectes i realitzacions 2001-2002»***. Primera trobada de seguiment i revisió de la feina feta col·lectivament.

2004 – *19 i 20 de novembre* (Cerdanyola del Vallès, Universitat Autònoma de Barcelona). ***«L'educació ambiental en xarxa»***.

2006 – *2 i 3 de desembre* (Planes de Son, Lleida). ***«Participació»***.

2008 – *21, 22 i 23 de novembre* (Llançà, Girona). ***«10 anys treballant per renovar l'educació ambiental davant dels reptes de la sostenibilitat»***.

2010 – *13 i 14 de novembre* (Altafulla, Tarragona). ***«Comunicació i acció»***.

2012 – *Del 17 de desembre del 2012 al 14 de gener del 2013*: Fòrum virtual ***«La comunitat transformadora del territori»***.

2013 – *23 i 24 de febrer de 2013* (Girona): Fòrum presencial ***«La comunitat transformadora del territori»***.

2015 – *2 i 3 d'octubre* (Barcelona). ***«Educació per a la sostenibilitat»***

2017 – *15 i 16 de desembre* (Barcelona). ***Fòrum d'Educació Ambiental.cat***

Programa

L'educació ambiental esdevé recurs i estratègia per assumir el repte de participar en la construcció col·lectiva, per organitzar les nostres relacions socials i les relacions amb la resta de la biosfera, fen una vida digna, justa i equitativa és a dir sostenible.

En el marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible que propugna les Nacions Unides i amb la voluntat de millorar i capacitar per l'activisme, cerquem indicadors per mesurar els progressos, recollir informació i dades de referència, per informar, millorar i facilitar la mesura dels avenços realitzats.

És en aquest context on l'SCEA promou el Fòrum d'EA.Cat, que des de fa vint anys porta a terme aquestes trobades biennals, amb la finalitat de promoure l'educació per a la sostenibilitat. El Fòrum d'EA.Cat és l'espai on els diferents agents implicats generen presentacions de projectes i programes, alhora que debats conceptuals, metodològics i professionals, establint també nous espais de col·laboració i participació per copsar i millorar l'estat de l'educació ambiental a Catalunya.

Casa de l'Aigua de Trinitat Nova.

Divendres, 15 de desembre

9.00 – Obertura, inscripcions i lliurament de la documentació.

9.30 – Benvinguda institucional.

- **Sr. Josep Espigulé,** president de la Societat Catalana d'Educació Ambiental.
- **Sr. Josep Planas,** subdirector general d'Informació i Foment de la Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.
- **Sra. Jennifer Coronado,** consellera d'Ecologia Urbana i Mobilitat. Districte de Nou Barris.
- **Sra. Helena Barracó,** cap de Departament d'Educació Ambiental de la Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat de l'Ajuntament de Barcelona.

10.00 – *Implicar-se en l'educació ambiental per l'acció social.* De la teoria a la pràctica.

Aprenentatge i servei: Orientar el talent vers el compromís ambiental.

- **Sra. Roser Batlle,** pedagoga especialitzada en APS i comunicació.

L'educació ambiental en el lleure i a casa.

- **Sra. Catalina Parpal,** Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

L'educació ambiental a la comunitat educativa.

- **Sr. Joan Artigal,** director de l'Institut Escola Trinitat Nova.
- **Sra. Laura Vílchez i Mireia,** coordinadores d'educació infantil de l'ESC. Mestre Morera.

11.30 – Pausa-cafè.

12.00 – *L'educació ambiental «De bat a bat».* Dinàmiques en grup del resultat de l'enquesta prèvia dels participants.

- **Núria Cruset,** coordinadora i educadora ambiental, Associació La Sorellona.
- **Núria Canals,** educadora ambiental, Associació La Sorellona.
- **Gisela Picanyol,** educadora ambiental, Associació La Sorellona.

14.30 – *Dinar cooperatiu.* Presentació de productes locals. Dinarem del que hem portat entre tots i totes de casa.

16.00 – *L'entorn com a espai d'aprenentatge.* Educació ambiental als espais naturals.

Pla estratègic 2018-21 d'educació i voluntariat ambiental als parcs naturals de Catalunya.

- **Xavi Basora,** Espai TReS · Territori i Responsabilitat Social.
- **Cristina Palés,** cap del Servei d'Educació Ambiental. Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.

Gestió d'espai i programes educatius.

- **Miquel Rafa,** Fundació Catalunya-La Pedrera.

17.30 – Pausa-cafè.

18.00 – *L'educació ambiental a debat «eina de gestió».* Treball en grup.

19.30 – *Sopar a càrrec de Barrinar.* Sensibilització cap a l'ecologia.

20.30 – *Ball i animació a càrrec del grup de música: Pony Pisador* (activitat oberta a tot el públic).

Dissabte, 16 de desembre

10.00 – *Presentació.* Espai de participació i presentació de les conclusions dels debats dels grups de treball de divendres.

11.00 – *L'educació ambiental que fem i la que podem fer.* Fira de mostres tot fent el cafè. Entitats, programes, projectes, tauler d'anuncis.

12.30 – *Cloenda: Pescaplàstik* (activitat familiar oberta a tot el públic)

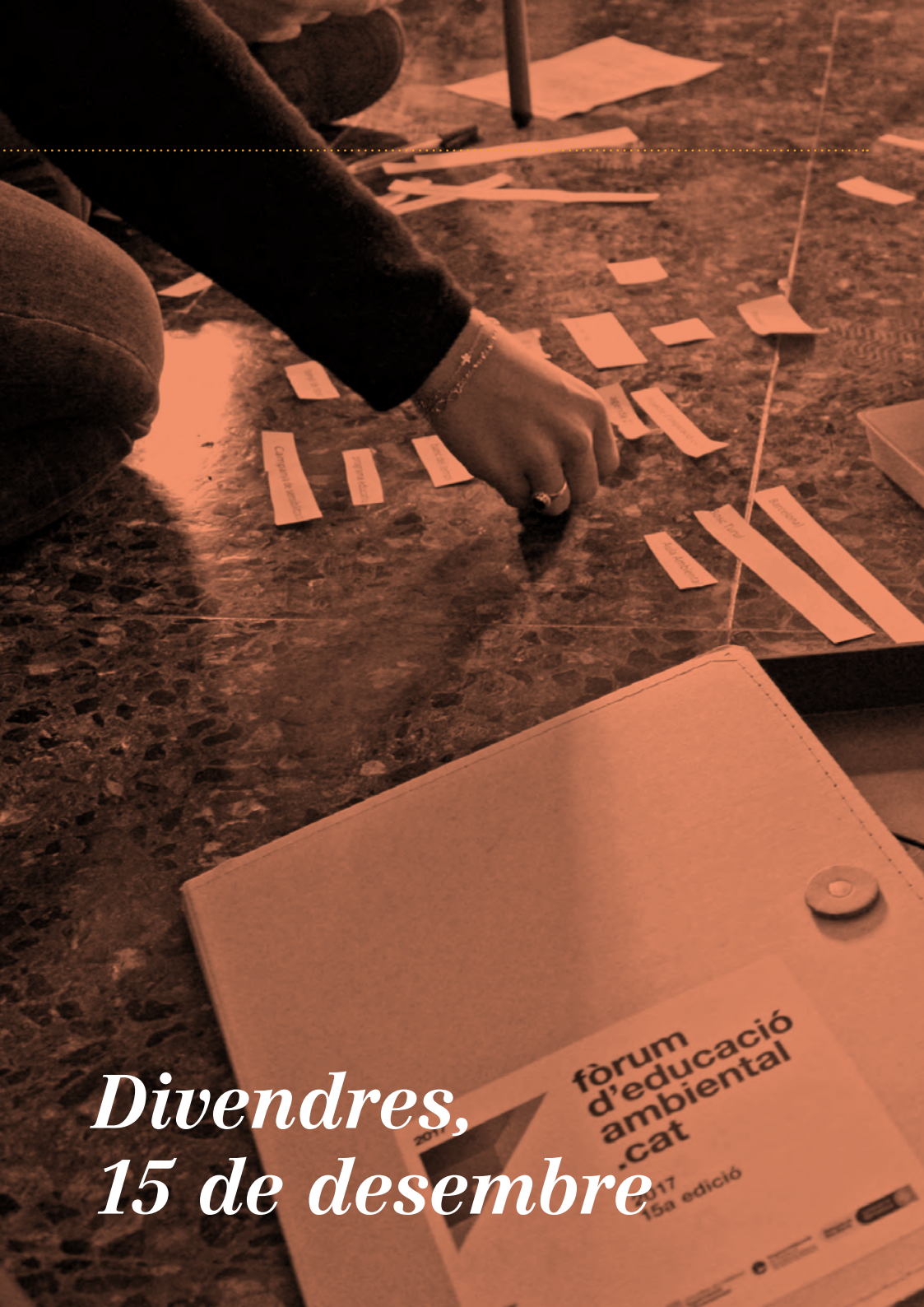

Divendres, 15 de desembre

Implicar-se en l'educació ambiental per l'acció social.
De la teoria a la pràctica.

Aprenentatge i servei: Orientar el talent vers el compromís ambiental.

Sra. Roser Batlle, pedagoga especialitzada en APS i comunicació.

Durant la ponència es parla que és important que la natura al voltant de la ciutat sigui valorada i coneguda per la gent. Per poder visibilitzar aquesta tasca es donen dos exemples: un que realitza la Fundació Els 3 Turons, amb el projecte de Can Solé, i un altre de les escoles de Marchena, Sevilla. L'aprenentatge i servei del projecte de Can Solé es basa en la recuperació de l'espai natural i agrícola que implica l'alumnat de l'escola pública de Can Fargues i millora l'autonomia, l'autoestima i la capacitat comunicativa dels usuaris de la fundació.

El projecte que es duu a terme a Marchena va servir per aprendre valors com el treball en equip, consciència sobre el medi natural i sensibilització envers els altres.

Necessitat social » acció que pugui ajudar » aprenentatges significatius. És important treballar en xarxa. D'això tracta l'aprenentatge i servei: aprendre fent un servei a la comunitat, no és només sensibilitzar-se, cal comprometre's a ajudar.

Aquesta metodologia té un impacte estudiat, un dels quals es revela com una millora de resultats acadèmics i de la convivència a l'aula. El servei dona sentit als aprenentatges.

L'educació ambiental en el lleure i a casa.

Sra. Catalina Parpal, Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

S'explica com des de les associacions del lleure també es porten a terme experiències d'aprenentatge i servei. Parteixen de necessitats reals, que es converteixen en reptes tant col·lectius com individuals i s'activen competències de tota mena. Una de les fites d'aquestes experiències és deixar el món millor de com l'han trobat.

La primera iniciativa que es va presentar va ser la de l'escoltisme a l'Empordà. A partir dels incendis del 2012 va sorgir el repte d'ajudar a reconstruir una zona habitada que va ser afectada per l'incendi. Volien donar un cop de mà per revertir la situació que s'havia donat.

La segona experiència es diu «Clean Up The Med», no està directament impulsada per minyons, sinó que és una iniciativa italiana en la qual participen més de 1.500 organitzacions que durant un cap de setmana s'engresquen en la campanya de sensibilització i de neteja física del mar Mediterrani.

La tercera experiència presentada van ser els camps de treball i de natura que impulsen amb l'objectiu de millorar l'itinerari del parc natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Actualment, tenen acords amb els diferents parcs per crear noves activitats d'aprenentatge i servei que donin resposta a les necessitats de l'entorn.

L'educació ambiental a la comunitat educativa.

Sr. Joan Artigal, director de l'Institut Escola Trinitat Nova.

L'Institut Escola Trinitat Nova porta només 100 dies en funcionament i arreplega l'alumnat que fins ara havia estat dividit en 3 centres diferents. Aquesta suma de centres es deu al fet que és un territori on s'han anat degradant les institucions educatives. El 80 % de l'alumnat de Trinitat Nova no està escolaritzat en aquest barri, per tant està desarrelat. L'altre 20 % de l'alumnat, que sí que hi va, és el percentatge d'alumnes que estan menys arrelats al barri per bagatge cultural, comunitari o familiar. Van creure, doncs, que havien d'emmirallar aquests dos històrics: l'històric del bagatge amb l'històric del barri. Per aquesta raó i perquè el projecte tingués èxit, el primer objectiu que es van plantejar va ser definir a qui feien la proposta educativa.

Des de Trinitat Nova creuen que el projecte educatiu no el poden fer només des de l'escola, per poder fer un projecte educatiu d'èxit ha de ser també un projecte d'àmbit comunitari i d'educació no formal. Estan començant a fer activitats per al 80 % de nens i nenes que no van a l'escola al barri perquè el seu projecte també està pensat per a aquell alumnat que no hi està escolaritzat, ja que consideren que és molt més important construir col·lectivament la societat on vivim que no que el seu alumnat en concret se'n surti en aquella parcel·la concreta. Aquest entorn

natural i aquest barri han de viure aquesta proposta educativa com una proposta pròpia. Per poder realitzar un projecte amb aquestes característiques tenen un equip docent i un de comunitari.

Creuen que l'èxit es basa en la capacitat de donar resposta a la societat a la qual serveixen. Per això, la primera proposta des d'on volen treballar és de reconeixement de la seva història de vida, de les seves relacions. És per aquesta raó que tots els grups de secundària fan un aprenentatge i servei en el territori, és un servei relacionat amb el seu entorn immediat perquè serveixi a la societat i a l'alumnat

Segons Joan Artigal, educar és tenir experiències, respondre a reptes; a vegades personals d'autoconeixement i altres d'educació, però és important saber acompanyar aquesta experiència. L'educació que capacita per actuar fa que tingui un sentit. Des d'aquest punt de vista, estan intentant fer un projecte educatiu global amb capacitat d'intervenció i de servei per donar resposta a la comunitat gran que és Trinitat Nova.

Sra. Laura Vílchez i Mireia,
coordinadora d'educació infantil de l'ESC. Mestre Morera.

L'escola Mestre Morera es troba a Ciutat Meridiana al districte de Nou Barris. Té més de 40 anys d'història i el que es presenta és un projecte d'educació infantil que té tres anys.

El projecte va sorgir perquè es van adonar que faltava prendre consciencia de la proximitat del bosc. Arran d'aquest fet, va sorgir la inquietud de voler apropar l'entorn natural del barri, Collserola, a l'alumnat de l'escola. Amb aquesta idea es van plantejar objectius concrets com observar i explorar l'entorn més immediat natural i físic i desenvolupar el respecte cap al medi ambient.

L'escola es troba situada molt a prop de la Font de la Noguera, espai en el qual hi ha diferents especies arbòries. Amb l'alumnat d'educació infantil porten a terme un projecte anomenat «apadrina un arbre». Cada grup de nens escull un arbre concret i l'observen. Fan 3 sortides a l'any, coincidint amb la tardor, l'hivern i la primavera i així poden veure les diferències que ha patit l'arbre; si ha perdut les fulles, si ha florit...

Aquesta experiència de descoberta de la natura es connecta amb l'experiència d'aprenentatge servei perquè a prop del centre hi ha un ateneu de fabricació i allà han fet materials com cartells que posen al bosc, així el seu coneixement es fa extensiu al barri.

L'entorn com a espai d'aprenentatge. Educació ambiental als espais naturals

Pla estratègic 2018-21 d'educació i voluntariat ambiental als parcs naturals de Catalunya.

Xavi Basora, Espai TReS · Territori i Responsabilitat Social.

Cristina Palés, cap del Servei d'Educació Ambiental. Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.

El Servei d'Educació ambiental i el Servei de Parcs s'han posat d'acord per tirar endavant aquest Pla estratègic 2018-2021. S'espera que serveixi per millorar la relació entre les empreses al territori que fan educació ambiental, els òrgans gestors i les empreses que executen el programa propi dels parcs. Les realitats de cada lloc són diferents i, per tant, les necessitats també, però a més han detectat necessitats i reptes comuns que són precisament els que es volen abordar amb aquest pla estratègic conjunt.

La consulta feta als tècnics dels parcs va crear una llista de necessitats que, d'una banda, se centraven en necessitats estructurals (de més recursos econòmics i humans...), que són competència de la Generalitat de Catalunya, no depenen de DTES. D'altra banda, estaven les necessitats comunes dels parcs que es volen abordar des del pla estratègic (estandarditzar procediments, criteris de qualitat comuns, instruments d'avaluació, qüestionaris de satisfacció, les fitxes descriptives de les activitats, classificació conjunta d'activitats, etc). A més a més, dels reptes específics de cada parc, amb les seves singularitats socials, geogràfiques, d'equips, etc., que s'abordaran amb les estratègies específiques de cada un que vindran més endavant.

Amb la consulta es van identificar 10 grans reptes que apareixen a la diagnosi del pla estratègic penjat al web.

Cristina Palés.
Idees que planteja el pla estratègic.

El pla es divideix en 9 grans blocs i un d'aquest és el que es vol presentar avui.

El gran objectiu que volen aconseguir és reconèixer l'educació ambiental i consolidar-la en l'àmbit dels espais naturals, que en alguns moments s'ha qüestionat i no està prou reconeguda en tots els àmbits de gestió i de decisió pública. Els espais naturals són un espai idíl·lic per fer educació ambiental, per crear emocions i per crear i fer créixer responsabilitats. Sense l'educació ambiental, la pervivència i la implicació de la població local no evolucionarà, per això ha de ser un eix bàsic.

En el bloc de l'educació ambiental del pla estratègic es volen identificar els instruments de planificació necessaris per a cadascun dels destinataris. És molt important determinar com s'han de fer els programes

i d'aquí la importància de la reunió amb els tècnics. Compartir els criteris per dissenyar un programa, d'execució i d'avaluació, és un bon recurs de qualitat per aconseguir la missió plantejada amb el pla estratègic.

A través del pla, alguns d'aquests procediments, criteris, documents... ja estan concretats, ja hi ha un primer document de treball. Es tracta d'un document de partida que s'anirà millorant amb un treball col·laboratiu entre entitats, empreses i agents locals. Sota el paraigua del pla estratègic, en sortiran els propis de cada parc i d'aquests derivaran programes específics vinculats a alguns destinataris o temàtica concreta prioritària de cada parc.

Pel que fa a l'altra peça, la vinculació amb la gestió, incorporar l'educació ambiental vol dir que els tècnics de gestió coneixeran el voluntariat i als educadors d'educació ambiental. Ja s'està fent, però no es la norma i es vol promoure que ho sigui, i que l'educació ambiental estigui a les reunions de treball.

S'han de determinar els mapes d'actors diversos que hi ha al territori, grups assessors, a part dels tècnics, determinar quins seran els espais de reflexió estable i incorporar-hi els nous actors identificats.

Escoles Verdes, XESC, poc diàleg amb els parcs naturals... i hi veuen moltes possibilitats de créixer i millorar. L'objectiu és connectar-ho tot, treballar en xarxa i que hi hagi col·laboració amb iniciatives diverses.

El rol que té el parc en relació amb l'educació ambiental i el voluntariat són dos rols molt diferents marcats per la Llei de voluntariat. Però segueixen tenint una borsa de voluntariat als centres de recuperació de fauna; durant el 2018 ha de ser prioritat canalitzar-la en projectes de col·laboració amb entitats. Amb l'aplicació de la llei, es poden generar determinats problemes perquè no a tot arreu hi ha entitats ambientals amb la capacitat de canalitzar aquest voluntariat, ja que tot i que hi ha entitats en alguns parcs, no tenen programes de voluntariat ni capacitat.

Quant al voluntariat, un dels instruments que volen crear, que dependrà dels recursos, són unes taules de voluntariat al territori, vinculades a un o més parcs perquè hi hagi un coneixement d'associacions i els parcs es reconeguin i busquin punts de trobada i col·laboració. A banda d'espais col·laboratius, on es convida les entitats, un cop arribats a l'acord, caldrà formalitzar el marc de col·laboració. S'haurà de determinar el protocol de demandes d'entitats o empreses amb RSC: com fer-ho, establir uns fluxos, un retorn, una avaluació i millora... tot tenint en compte la llei i quin paper tindrà l'Oficina de Voluntariat de Catalunya. Tot plegat necessita recursos, crear estructures de seguiment, comunicació i relació, i crear sinergies.

Gestió d'espai i programes educatius.

Miquel Rafa, Fundació Catalunya-La Pedrera.

La Fundació Catalunya-La Pedrera va ser refundada l'any 2013, i des de llavors funcionen com una institució privada, independent. En tots els àmbits en els quals treballen —no només en l'ambiental—, estan intentant construir models sostenibles, que puguin ser innovadors i treballar sempre en xarxa i en col·laboració amb les administracions i altres institucions, també del sector privat.

Dins de l'àmbit de la protecció de la natura i del medi ambient, amb uns quants anys i molts recursos econòmics, van poder construir tota una xarxa d'espais naturals arreu del país, actualment 25, que tenen un alt valor natural i a partir dels quals conserven el patrimoni, alhora que els posen a disposició dels visitants i per fer activitats d'educació ambiental.

Una de les missions de la Fundació és el foment de l'educació ambiental, per això han creat alguns equipaments d'educació ambiental associats a aquests espais.

De la seva trajectòria destaca dues coses que creuen importants i que s'han de tenir en compte en el pla estratègic que s'està desenvolupant.

La primera cosa fa referència al contingut. Donar importància a l'experiència viscuda pels visitants. Si aquestes experiències

són fortes, seran transformadores. Al pla estratègic no es té en compte aquesta experiència vital i com que és el que fa que realment tinguis èxit, d'alguna manera hauria d'estar reflectit al pla.

La segona fa referència a models de funcionament que fan que realment pugui ser sostenible. És la part de l'economia, de com fer un pla perquè els programes perdurin, d'una política de preus, és a dir, no pot ser que en el moment que puguin oferir activitats, totes siguin gratuïtes. Les activitats tenen un cost, ni que sigui pel personal, i això s'hauria de traslladar als usuaris amb un preu. Un cop establert el cost, es poden establir polítiques de preus, de reduccions per situacions diferents. Aquests aspectes també es troben a faltar al pla.

En aquests dos aspectes s'hauria d'arribar al consens amb el pla estratègic, perquè després tothom el pugui dur a terme en el seu àmbit.

Dinàmiques i treball en grup

L'objectiu de les sessions de treball del fòrum era crear un índex per preparar un anuari sobre l'estat de l'educació ambiental a Catalunya, i fomentar un debat per reflexionar sobre l'evolució de l'educació ambiental, qui en fa, on es fa, com es fa...

Per això es va dividir la sessió en dues parts, i es van distribuir els participants en dos grups diferents la primera de la segona part.

A continuació expliquem el desenvolupament de la sessió i les conclusions que se'n van extreure:

L'Educació ambiental "de bat a bat".

Després d'una divertida dinàmica per conèixer-nos més, cada grup es va dividir en grups de 5 o 6 persones i es van desgranar les experiències recollides al qüestionari previ al fòrum, un total de 73 respostes. Cada grup va separar les experiències en els conceptes clau que van convenir, per exemple:

Frase: Campanya de recollida de residus a Cornellà de Llobregat.

Conceptes o paraules: Campanya / Residus / Cornellà de Llobregat

A mesura que anaven apareixent conceptes, els diferents grups anaven fent propostes de títols per agrupar-los i van sortir els següents:

Grup Casa de l'Aigua	*Grup escola Sant Josep Oriol*
Actors/Públic destinatari (equipaments, entitats, grups)	Promotor/ destinatari
Temàtica = Eixos	Tipologia
Camins/Vies/Eines/ Format/Tipologia = CAVIEITIFO	Repte = problemàtica
Territori	

Idees clau:

- Estem estancats en una idea d'educació ambiental clàssica, en que contínuament pensem i busquem com esquematitzar les propostes d'EA, caldria revisar aquests formats?
- La classificació que es faci ha de respondre sempre a l'objectiu final, que és servir com a cercador.
- Volem trencar amb la visió clàssica d'executors de l'activitat / receptors de l'activitat. Per això hem creat la categoria d'actors. Els projectes com l'aprenentatge servei tenen una estructura horitzontal en la qual els creadors de l'activitat són els mateixos que en trauran l'enriquiment. Això apodera els participants i en garanteix la implicació.

L'educació ambiental a debat "eina de gestió"

A la tarda, després de les interessants xerrades en referència a l'entorn com espai d'aprenentatge, els dos grups es van ajuntar per posar en comú els títols que agrupaven els diferents conceptes, treballats durant la primera part de la dinàmica.

Comparem les propostes dels dos grups que es van crear pel matí. Observem unes quantes coses:

- La semàntica és la kriptonita de l'educador/a ambiental.
- El paper que tindran els actors dependrà de la metodologia i el marge d'acció (apoderament) que aquesta permeti.
- En la categoria de territori, es planteja distingir entre territori protegit /territori no protegit.
- Quant als marcs metodològics de les activitats, hi ha debat entre anomenar la categoria corresponent com a «metodologies», «normes de treball» o «CAVIEITIFÓ», entre d'altres. El debat no s'ha resolt.

Finalment s'acorden els títols següents:

- Àmbits d'acció
- Actors/promotors
- Camins/vies
- Tipologies
- Territori

Aquests serviran com a índex per poder començar a recopilar informació sobre l'estat de l'EA a Catalunya i poder elaborar l'anuari.

Després de posar-se d'acord amb els agrupaments, comença un debat molt interessant sobre com seria d'interessant recollir en l'anuari quins objectius s'hauria de marcar la SCEA a l'hora de proposar la publicació, quin format seria interessant que tingués.

A continuació anomenem aquelles idees claus que es van recollir durant el debat:

- Objectius que hauria de complir la tasca d'elaboració d'un anuari:
  1. Recollir les experiències d'educació ambiental que es realitzen al llarg i ample del territori català.
  2. A mitjà i llarg termini, servir com un instrument mesurador de l'activitat de l'educació ambiental, el seu progrés i els aspectes millorables.
- L'anuari no vol ser una eina d'avaluació, per tant potser no s'hauria de posar el títol d'estat de l'EA, ja que en realitat es farà un recull però no s'avaluarà.
- Ha de ser actualitzable, viu i creixent.
- El mitjà no té per què ser físic, pot ben bé ser digital.
- El recull d'experiències pot anar, com a proposta, des de la creació de la SCEA fins a l'actualitat.
- S'exposaran els resultats del projecte cada 2 anys al Fòrum d'Educació Ambiental.
- Què necessitem?
  - Fitxa model i estandarditzada per introduir les dades.
  - Fonts d'informació. Proposta: els socis de l'SCEA.
  - Examinar projectes semblants en àmbits d'educació ambiental o altres camps.

Dissabte, 16 de desembre

L'educació ambiental que fem i la que podem fer

Aquest espai es va dissenyar amb l'objectiu de compartir projectes, programes i establir relacions entre les entitats participants.

Una mostra de projectes va ser el decorat que va emmarcar la presentació de projectes arrelats al barri que va acollir el fòrum d'aquesta edició: la Trinitat Nova de Nou Barris.

Així, tot fent un cafè i gaudint de l'esmorzar que van aportar els col·lectius del barri de Trinitat Nova, vam conèixer les experiències i la feina del Casal d'Infants de Trinitat Nova i del Projecte Baobab de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.

El projecte BAOBAB és un dels eixos estratègics que s'inclou al Pla de Barris, impulsat per l'Ajuntament de Barcelona a través de l'Institut Municipal d'Educació (IMEB), amb la finalitat de consolidar el lleure educatiu de base comunitària per donar resposta a les necessitats educatives detectades en els barris d'atenció preferent. Entre els seus objectius destaca: esdevenir un projecte de continuïtat, arrelat al territori i sostenible a llarg del temps, que faciliti la instauració i el desenvolupament del lleure educatiu i comunitari amb la creació i/o la consolidació d'esplais i caus als barris.

Per presentar el projecte es va comptar amb la participació d'educadors i educadores, i nens i nenes que van participar al Campament Urbà que es va dur a terme durant el mes d'agost gràcies a l'impuls del Pla de Barris.

Als annexos trobareu la mostra de projectes.

Altres activitats del Fòrum

Ball i animació.

La jornada del divendres va finalitzar amb un sopar a càrrec de Barrinar cap a la sostenibilitat amenitzat pel grup de música Pony Pisador, un grup de joves que barreja musiques tradicionals i que van aconseguir fer-nos ballar i acabar a la jornada amb un somriure.

Descobrint la Casa de l'Aigua.

Visita guiada per les instal·lacions de la Casa de l'Aigua de Trinitat Nova, a càrrec d'en Lluís Pagespetit director de l'equip de la SCEA que dinamitza el programa d'activitats d'educació ambiental de l'equipament municipal.

Cloenda: Pescaplàstik.

Dissabte el fòrum va finalitzar amb l'actuació de Pescaplàstik, un espectacle de clown per a tota la família, que ens fa fer somriure i reflexionar sobre la importància de les nostres accions i hàbits de consum amb l'entorn que ens envolta i, concretament, el mar.

Espai de mostres de bibliografia, guies i recursos d'educació ambiental.

Durant el fòrum es van poder consultar algunes des les guies i recursos elaborats per la Societat Catalana d'Educació Ambiental i altes entitats. Es va obsequiar als i les assistents de les xerrades de la tarda de divendres amb un exemplar de la guia *Participació i educació ambiental. Un recurs per a la gestió del territori... als espais naturals protegits* i una beguda de llimona i gingebre, cortesia de Vitae Kombucha.

Resultats, conclusions, reptes i dubtes

- Es proposa la creació d'una nova eina de divulgació, creixement i relació dels projectes d'educació ambiental.
- Aquesta eina classificarà els projectes d'acord amb les categories següents, com a proposta inicial extreta de les dinàmiques del fòrum:
  - Àmbits temàtics
  - Qui
  - Camins, vies, metodologies (falta decidir-ne nom final)
  - Localització
  - Objectius
- Es proposa que l'eina pugui tenir diferents criteris de cerca: taules (què, qui, on...) o etiquetes.
- L'eina ha de tenir una fitxa tipus resum amb indicadors per cada experiència.
- La plataforma en la qual és desenvoluparà aquesta eina es concretarà en el grup de treball de nova creació per a aquest objectiu: l'educació ambiental a Catalunya
- Un anuari és diferent a una base de dades.
- Altres idees que val la pena rescatar:
  - Volem que sigui un projecte que apoderi els participants.
  - Ha de ser una eina viva, oberta i actualitzable.
  - Ha de ser un recurs de seguiment i avaluació.
  - Podria estar ordenat alfabèticament.
  - El nom *anuari* probablement no sigui adequat, ja que no estarà limitat a un any. Es proposa *recull*, *catàleg*, etc.
- Aquesta eina es podria elaborar en dues fases o capes: la primera que fos una radiografia de les experiències i una segona per fer una anàlisi a partir d'uns criteris de com s'està fent.
- Fer un baròmetre semblant al del tercer sector social, que serveixi per mesurar l'impacte de les experiències d'EA i poder generar una valoració o anàlisi dels resultats que s'estan obtenint.

El treball realitzat durant el Fòrum i les idees sorgides poden marcar l'índex d'un futur anuari d'educació ambiental.

Recull del treball en grup del fòrum...
Idees per seguir treballant!

Àmbits temàtics:

Aigua, energia, residus, espais naturals...

Problemàtiques » reptes

Qui ... fa educació ambiental?
... promou actuacions i programes (actors)?

Un nou recurs!

Creació cooperativa d'un anuari/bianual.

L'educació ambiental a Catalunya
Objectius, actors, àmbits i territoris

Què i per què

Qui ho fa, qui ho paga destinataris

Energia, aigua, residus, biodiversitat

A on? ENP, urbà…

Un nou repte

A partir de...

1. Estimular, promoure i difondre recerques, estudis i activitats relacionades amb l'educació ambiental, per tal de progressar en el seu desenvolupament.
2. Cercar i consolidar punts de referència en educació ambiental.
3. Debatre objectius i estratègies, experiències i resultats.
4. Facilitar la publicació i la difusió de bibliografia i recursos.
5. Millorar la formació dels educadors/es ambientals.
6. Afavorir xarxes d'intercanvi d'experiències per assolir un enriquiment personal i institucional.

I ara què...?

La recepta

1. Barrejar els ingredients – Fòrum EA.Cat 2017.
2. Deixar reposar – hivern 2017/2018.
3. Coure a foc lent – grup de treball «L'educació ambiental a Catalunya».

Reflexions del fòrum

La potencialitat d'aquest projecte és molt prometedora, tant com a element divulgador com a element de xarxa entre professionals de l'educació ambiental. Poder accedir a un catàleg amb totes les propostes d'educació ambiental resoldrà per a molts les principals preguntes que es plantegen quan es comença un nou projecte o activitat «és necessari en aquest territori?», «s'ha fet abans? Amb quins resultats?», «On podria trobar informació o experiències que m'ajudin?», etc.

Serà també especialment útils per a les noves generacions d'educadors, que sovint es troben amb projectes, propostes i activitats molt interessants, però no tenen el context històric o professional necessari per entendre el que estan veient.

La gran quantitat d'informació que contindrà aquesta eina sembla inabastable per a una sola persona o un grup de persones reduït, però en canvi seria fàcil de reunir a través de les experiències dels socis de l'SCEA, que les han viscut de primera mà. Poder col·laborar tots a la creació d'una eina com aquesta, els apoderaria, els faria sentir part d'una comunitat més gran de professionals i, tots junts, crearien una xarxa d'informació, contribuint així a molts dels objectius tradicionals de la SCEA que sovint s'assenyalen com els més complicats d'assolir.

No hem d'oblidar tampoc el component emocional que comporta compartir histories i vivències amb companys i fer un repàs de la pròpia trajectòria al llarg d'aquest complex univers que és l'educació ambiental a Catalunya. Aquest fet ja comporta una acció enriquidora per als participants d'aquest projecte.

En un àmbit més concret, aquesta eina pot assolir la seva màxima potencialitat si es construeix com una Wiki. Les pàgines Wiki són gratuïtes, fàcilment editables pels components de la comunitat i el gran públic en coneix el funcionament. Una Wiki seria una eina viva, fàcilment consultable i revisable pels administradors. És, a més, una eina col·laborativa en la qual es realitza un aprenentatge servei, ja que creix a mesura que els participants contribueixen amb el seu coneixement i aquests alhora cada vegada tenen accés a més informació, podem proposar esmenes i aportar comentaris.

Existeixen moltes plataformes en les quals es pot construir una Wiki. Fins i tot Google té la seva. Seria convenient estudiar quina és la que més ens escauria. Aquí hi ha un exemple:

- https://es.wikihow.com/crear-un-wiki-gratuito-en-Wikia

Com exemple de Wikis específiques d'un tema concret.

Matemàtiques:

- http://math.wikia.com/wiki/Math_Wiki

Biologia:

- http://lt.biologija.wikia.com/wiki/Pagrindinis_puslapis

Literatura:

- https://britlitwiki.wikispaces.com/Medieval+and+Renaissance+Literature

Reptes de futur

L'educació ambiental segueix tenint el repte de contribuir a capacitar ciutadans i ciutadanes compromesos amb l'entorn i capaços d'analitzar i donar respostes a les problemàtiques socioambientals. I la SCEA continuarà treballant i assumint la tasca de crear aquests espais de trobada i debat entre les entitats i persones que es dediquen i aposten per l'educació ambiental.

EL Fòrum d'Educació Ambiental.cat és un d'aquests espais de trobada, una mostra de la força i l'empenta que continua tenint el col·lectiu d'educadors i educadores ambientals. L'esperit crític, la capacitat d'adaptació i l'entusiasme davant nous reptes ha quedat palès en el treball en grup d'aquesta edició.

Així doncs, seguirem fent camí i entomant conjuntament els nous reptes i les propostes sorgides d'aquestes trobades i concretament del Fòrum d'Educació Ambiental.cat.

Annexos

Llistat de participants

- Aïda Vilaró
- Alba del Hoyo
- Alba Fernández
- Alfons Raspall
- Andrea Claure
- Andreu González
- Anna Añó
- Anna Ruiz-Tagle
- Bárbara Roldán
- Bea Ramírez
- Blanca Bassas
- Blanca Ribas
- Carla Vilarasau
- Cristina Chávez
- Eduard Farràs
- Elena Forcada
- Eulàlia Martínez
- Eva de Lecea
- Georgina Segarra
- Gerard Badia
- Gisela Espigulé
- Gisela Picanyol
- Gonçal Luna
- Grisel·la Figueras
- Hèctor Pérez
- Helena Barracó
- Irene Cervera
- Irene Febrer
- Irene González
- Joan Centelles
- Joan Manel Riera
- Joana Bastardas
- Josep Antoni Melero
- Júlia Garcia
- Laia Capdevila
- Lara Saiz
- Laura Martínez
- Lídia Barceló
- Lluis Llerena
- Lluís Pagespetit
- Margarida Feliu
- Marina Barroso
- Mariona Bigas
- Mariona Sala
- Marta Carcedo
- Marta Puig
- Miguel Cativiela
- Mireia Pou
- Núria Canals
- Núria Cruset
- Olatz Muniorzguren
- Onditz Portabella
- Óscar Cid
- Raquel Domínguez
- Rita Navarro
- Roger Porta
- Rosa Martínez
- Roser Salas
- Teresa Canyelles
- Txell Fontova
- Victor Portillo
- Vivian Escoda
- Xènia Navarro

Les experiències

Recull de les experiències de la Fira de Mostres.

*Projecte de custòdia **EROLA** /Fundació Vincles*

Descripció
El projecte es basa en la reconstrucció de la masoveria de l'Erola gràcies a programes d'aprenentatge i servei, camps de treball i estades amb joves amb la finalitat de crear un espai que permeti la inclusió de diferents col·lectius en risc d'exclusió social, principalment infants i joves mitjançant la realització, sense finalitat lucrativa, d'activitats educatives i culturals que fomentin la participació i la implicació col·lectiva.

Objectius
✓Desenvolupar projectes de participació, d'educació i sostenibilitat propis o vinculats a altres propostes, grups o persones que facin optimitzar la incidència social i la millora de resultats. Disposar d'un equipament on l'intercanvi i la cooperació sigui l'eix motor de funcionament.
✓Realitzar sessions formatives on l'educació ambiental i la participació siguin l'eix central.
✓Intercanviar coneixements sobre participació i gestió del territori.

Continguts clau
La custòdia del territori, en aquest també del patrimoni arquitectònic, per mitjà del foment del treball cooperatiu intergeneracional i cultural.
La participació en un projecte on el valor predominant i principal sigui la implicació personals i col·lectiva. On el servei es paga en treball.

Del programa es pot destacar
La recuperació de l'espai, amb un acord de custòdia entre entitats i particulars, per a portar-hi a terme la rehabilitació i millora d'un be patrimonial en desús en benefici de la col·lectivitat.

Valoració
Després de vuit anys i set camps de treball hi ha participat unes 2.500 persones i queda molt per fer, sobretot en la implantació d'una explícita i continuada voluntat política per part dels diferents actors, valorem postivament el nivell d'empoderament aconseguit i la xarxa de complicitats en el transcurs de l'experiència. Una vegada enllestida aquest primera fase de rehabilitació caldrà crear conjuntament el programació d'acció que ha de dinamitzar l'equipament.

Propostes de millora
Aquest nou recurs d'educació ambiental en aquest indret singular del Parc Natural del Montseny, s'ha de dotar d'un grup dinamitzador amb professionals de l'educació i de la participació, amb la finalitat de facilitar i organitzar el context i el contingut del programa d'ús.

Entitat membre de:

Masoveria de l'Erola, camí ral a Sant Segimon
17406 de Viladrau (Osona) Parc Natural del Montseny
www vinclesfundacio.cat vinclesfundacio@pangea.org

Aula Ambiental Bosc Turull

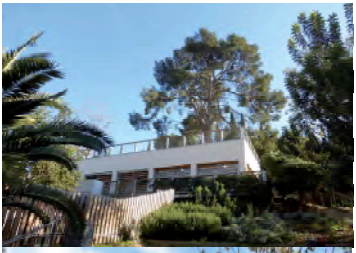

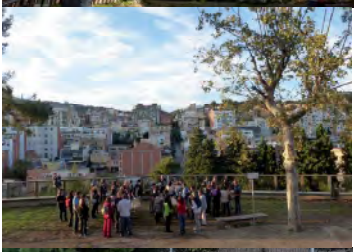

Descripció.
És un equipament d'educació ambiental de titularitat municipal situat entre els barris de Vallcarca i el Coll, molt proper al Parc Güell. Al 2014 l'Aula, formada per un bosc de 3.678m2, un conjunt d'horts i un equipament amb dues sales polivalents, va començar a dinamitzar-se sota la gestió de la Societat Catalana d'Educació Ambiental.

Objectius.
La seva missió és la millora de la biodiversitat urbana i del seu coneixement, així com la promoció de pràctiques comunitàries envers la sostenibilitat, reforçant i potenciant l'encreuament entre l'eix social i l'ambiental. Innovant i transformant des de l'educació ambiental, es busca promoure projectes amb la participació dels veïns, d'entitats ambientals i socials, de les escoles del barri i del treball en xarxa.

Continguts clau: L'activitat de l'Aula està relacionada amb l'educació ambiental, la biodiversitat urbana, la sostenibilitat a la ciutat, les pràctiques comunitàries, la participació ciutadana, els programes educatius escolars, el compostatge comunitari, els horts urbans, la implicació dels col·lectius del barri i la connexió amb la natura.

Projecte/iniciativa que es vol destacar.
L'equipament esdevé un punt d'informació on es resolen consultes i es realitzen visites guiades per a tots aquells interessats. Cada trimestre s'ofereix un programa d'activitats que treballen sobre l'educació, la biodiversitat, la comunitat i la sostenibilitat i l'art, la salut i el benestar. A més, l'equipament es proposa com un espai educatiu d'aprenentatge a la natura per centres i també es fomenta la realització de projectes permanents que ajudin a preservar la biodiversitat de l'entorn. S'ofereix recolzament logístic a entitats que vulgui dur a terme les seves activitats puntuals a l'equipament mitjançant la cessió d'espais i es posa a disposició un compostador comunitari i un vermicompostador en els quals tothom hi pot participar, promocionant el programa de compostatge comunitari.

Valoració.
Al llarg d'aquests tres anys de funcionament, el nombre d'usuaris i projectes participants de l'Aula ha anat augmentant. Es valora molt positivament la implicació que els col·lectius del barri han adquirit, aconseguint que l'equipament estigui ben integrat i arrelat al territori. L'equipament i les seves activitats, però, encara no són molt conegudes dins la ciutat, i cal continuar treballant per millorar la participació a la vida de l'Aula.

Propostes de millora.
Esdevenir un centre referent sobre pràctiques comunitàries relacionades amb el medi ambient, potenciar la difusió de l'activitat a l'Aula per donar-la a conèixer a més persones i apostar per aplicar més criteris de sostenibilitat i eficiència a l'edifici de l'equipament.

Dades de contacte: aula@boscturull.cat
Telèfon: 93 213 39 45
Web : www.boscturull.cat
Xarxes Socials: Twitter: @boscturull
Facebook: @Aula Ambiental Bosc Turull

SCEA Societat Catalana d'Educació Ambiental

Aula Ambiental Bosc Turull

ESPAI AMBIENTAL COOPERATIVA

Descripció
Som una cooperativa sense ànim de lucre dedicada al disseny i impuls de projectes innovadors d'educació, comunicació i participació ambiental. Basem la nostra feina en el treball en xarxa amb les entitats i els agents del territori.

Objectius
Difondre el coneixement necessari per entendre la complexitat del nostre entorn.
Donar eines per capacitar a les persones com agents de canvi.
Crear entorns propicis per a l'acció comunitària cap a un model de consum i producció més sostenibles.

Continguts clau
Ens centrem en l'educació, la comunicació i la participació ambiental al voltant de la cultura de la sostenibilitat: malbaratament alimentari, compostatge, consum responsable, mobilitat sostenible, reutilització i reciclatge...

Projectes a destacar

Gestió de l'Aula Ambiental Sagrada Família, equipament d'informació i educació ambiental del districte de l'Eixample. L'objectiu de l'equipament és desenvolupar les polítiques públiques de l'Ajuntament de Barcelona destinades a fer avançar Barcelona cap a una ciutat més sostenible.

La vida dels jocs i les joguines és una campanya per a famílies sobre consum responsable i prevenció de residus: punts informatius, tallers de reparació i una guia amb alternatives de consum (joguines ecològiques, segona mà, lloguer, recanvi de peces, reparació, intercanvi, reutilització, reciclatge...).

Autocompostatge i compostatge comunitari és un projecte que té com a objectiu fomentar el compostatge urbà per naturalització de la ciutat i tancar el cicle de la matèria orgànica. Es concreta en la gestió del compostador comunitari de la Sagrada Família i dinamització d'altres projectes similars, tallers i formació per adults i activitats per a centres educatius i famílies, entre d'altres.

Valoració i propostes de millora
Pel que fa a la gestió de l'Aula ambiental, concloem que l'ideal seria poder oferir a la ciutadania una aula per districte, creant xarxa amb les entitats de cada barri, ja que és un format molt idoni per fer arribar a la població el missatge del canvi cap a la sostenibilitat.
La vida dels jocs i les joguines ha constituït un projecte base que cal continuar i ampliar; en aquest sentit, hi ha una forta necessitat de normalitzar al mercat la joguina reparada i de segona mà.
En l'autocompostatge i compostatge comunitari fa falta seguir creant xarxa des de la ciutadania i reforçar-la, ja que és una forma de prevenció de residus km0 amb retorn directe i amb un fort impacte en la conscienciació ciutadana.

622 34 44 36
info@espaiambiental.com
www.espaiambiental.com
https://www.facebook.com/EspaiAmbiental/
@EspaiAmbiental

espai AMBIENTAL COOPERATIVA

Casa de l'Aigua de Trinitat Nova/ SCEA

Descripció:

La Casa de l'Aigua és **una infraestructura emblemàtica** i un espai considerat propi en la història dels barris de la Trinitat Nova, Trinitat Vella i el districte de Nou Barris**.**

Objectius:

LA SCEA té com objectiu elaborar una estratègia conjunta per a què esdevingui un **equipament municipal vertebrador de l'educació i participació ciutadana vers la sostenibilitat**, que doni resposta a les necessitats reals del barri en coordinació amb el Districte de Nou Barris i la Direcció Estratègica i cultura de la Sostenibilitat d'Ecologia Urbana.

Context social i territorial → Sostenibilitat → Pla d'accions d'actuació

El programa va adreçat a tot el barri i del districte que vulgui participar en la seva definició i desenvolupament i planteja, els quals es vertebren en tres pilars estratègics:

Intervenció-Acció

Educació	Participació	Comunicació

Educació: Formació i capacitació

•Oferta d'activitats i de recursos d'educació ambiental per la ciutadania i públic escolar.

•Capacitar actors claus del territori a través d'accions formatives.

Comunicació: Interpretació i informació

•Difusió de continguts ambientals a favor d'una cultura comunitària per la sostenibilitat amb espais dedicats a temàtiques relacionades amb l'aigua.

•Oferir assessorament/orientació a la ciutadania en qüestions ambientals de sostenibilitat relacionades especialment amb la gestió ambiental de la ciutat.

Participació: projectes compartits

Treball en xarxa i cocreació per la implicació ciutadana en els processos de millora de la sostenibilitat ambiental del barri, del districte i de la ciutat. Tant amb altres equipaments de la ciutat com els actors del territori.

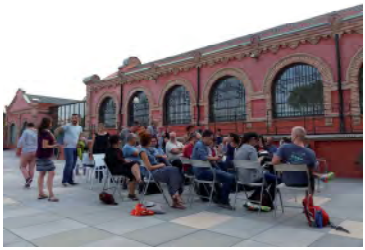

Per a més informació:

Casa de l'Aigua de Trinitat Nova
Carrer Garbí, 2
08033 Barcelona
934637771
casadelaigua@scea.cat
https://www.facebook.com/casaaiguatn/
http://www.bcnsostenible.cat

SCEA Societat Catalana d'Educació Ambiental

Districte de Nou Barris — Ajuntament de Barcelona

CASTELL TORRE BARÓ

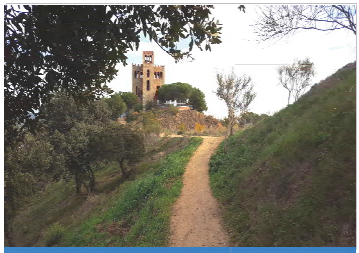

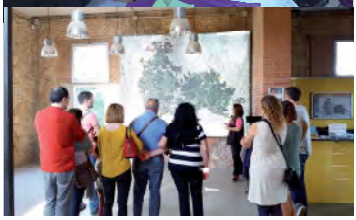

Descripció

El Castell de Torre Baró és un edifici emblemàtic situat a l'extrem oriental de la serra de Collserola, que des de 2014 s'ha convertit en un espai d'educació i divulgació històric i ambiental, i també en punt d'informació del Parc Natural de la Serra de Collserola**.**

Objectius

- Donar a conèixer l'edifici històric del Castell de Torre Baró i el seu entorn natural, per tal de reconèixer i valorar el **patrimoni cultural i ambiental del districte de Nou Barris** i de la ciutat de Barcelona.
- Fomentar la **cultura de la sostenibilitat** entre els ciutadans de Barcelona, mitjançant un **programa d'activitats** educatives i divulgatives ambientals adreçat a tots els públics.
- Crear **una xarxa**, amb els diferents equipaments de la ciutat de Barcelona, sobre educació per la sostenibilitat, per tal d'acompanyar la ciutadania en l'adquisició **d'hàbits ambientalment responsables** i que fomentin la **preservació de l'entorn**.

Continguts clau

•La ciutat com a ecosistema. Metabolisme urbà.
•El verd urbà. El Parc Natural de la Serra de Collserola.
• Patrimoni i cultura. Passat i present del Castell de Torre Baró.

Projecte/iniciativa que es vol destacar

El Castell de Torre Baró es defineix a través del serveis que s'hi ofereixen, en destaquem:

- Programació d'activitats per a diferents públic (escolar, familiar, adult, etc.) gratuïtes i obertes a tothom, relacionades amb els objectius del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat.
- Visites al castell de Torre Baró, per conèixer aspectes destacats de l'edifici i el context social. cultura i ambiental en el que s'emmarca.
- Informació, consultes i assessorament. El Castell de Torre Baró ha esdevingut un nou punt d'informació del Parc Natural de Collserola i ofereix informació sobre l'entorn natural de la serra i, a més, s'assessora sobre altres temes d'interès per als visitants.

Valoració

Des de que es va reobrir el Castell de Torre Baró, en el 2014, la ciutadania que s'ha apropat a aquest edifici emblemàtic ha anat en augment. En el darrer any, 2016, van visitar el castell **6.029 persones**.

Propostes de millora

Tot i ser un espai en constant afluència de visitants i participants, encara hi ha moltes persones que desconeixen aquest espai patrimonial i ambiental de la ciutat de Barcelona. Per aquest motiu les propostes de millora passen per una major difusió del Castell de Torre Baró

CASTELL DE TORRE BARÓ

CASTELL DE TORRE BARÓ

Dades de contacte: Marta Garcia
Telèfon: 664 044 079
Xarxes Socials: Facebook @castelldetorrebaro

SOS CRANC: *Sensibilitzar a la població local per ajudar a preservar el cranc de riu autòcton a la conca alta del Ter i del Fluvià*

Cranc senyal o de potes blaves
espècie exòtica invasora

Descripció:
Campanya de sensibilització iniciada el 2014, adreçada a la població local, i en especial als col·lectius usuaris del riu, per conscienciar sobre les problemàtiques i amenaces que pateix les poblacions del Ripollès i la Garrotxa de cranc de riu autòcton o de potes blanques (*Austrapotamobius pallipes*). La campanya fa especial incidència en la lluita contra les espècies de cranc invasores, i en particular del cranc senyal americà o de potes blaves (*Pacifastacus leniusculus*), des de fa 5 anys present a la conca de Ter, però absent a la del Fluvià.

Objectius:
1. Sensibilitzar sobre l'estat actual del cranc de potes blanques i la importància d'una bona conservació dels ecosistemes aquàtics, com a clau fonamental per a la supervivència d'espècies autòctones amenaçades.
2. Implicar diferents col·lectius vinculats al riu en la campanya i en el seguiment de la proliferació del cranc senyal i altres espècies al·lòctones invasores.
3. Acostar la població al riu per aprendre a reconèixer els principals valors i problemàtica que pot afectar l'hàbitat del cranc de riu i altres espècies autòctones amenaçades, avaluar l'estat dels ecosistemes aquàtics i proposar mesures de millora.

Continguts clau
- Espècies exòtiques invasores i autòctones amenaçades i en perill d'extinció.
- Ecosistemes aquàtics i les seves problemàtiques

Projecte/iniciativa que es vol destacar
A partir de la campanya, des de fa dos anys, s'ha engegat un projecte en paral·lel de recuperació del cranc de riu de potes blanques al Ripollès. S'ha creat amb èxit un primer nucli reproductiu amb crancs autòctons de la zona que servirà per reforçar les poblacions locals i millorar el seu estat.

Valoració
En general la valoració és molt positiva, ja que s'està aconseguint que la població local reconegui les diferents espècies de crancs i s'impliqui en el seu seguiment , especialment pel control del cranc senyal americà

Propostes de millora
Cal encara una major implicació en la campanya de pescadors i altres usuaris del riu per tal de fer el seguiment del cranc senyal i evitar la seva expansió pels nostres rius i rieres.

SOS CRANC — Campanya de sensibilització per la conservació del cranc de riu autòcton a la conca alta del Ter i del Fluvià

Dades de contacte: Associació Centre d'Educació Ambiental Alt Ter

Tels: 972 72 13 17 / 686 113 344
a/e: info@alt-ter.org
http://www.alt-ter.org/soscranc.htm

Campanya en col·laboració amb:

anegx agrupació naturalista de la garrotxa i ecologista

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat

Santa Marta CIEP/viladraueducació.com

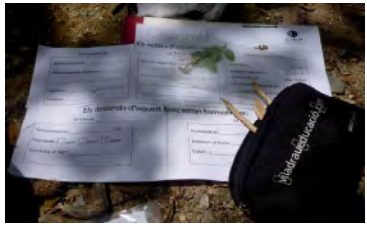

Descripció
Som un equip educatiu que des de 1985, ajuda a fer realitat les propostes d'innovació educativa, comunicació i formació ambiental que volen portar a terme els centres educatius, entitats, institucions i empreses.

Fem:

Programes educatius
•Sortides i guiatges per a conèixer i viure el nostre entorn i el parc natural del Montseny.
•Estades educatives a l'aula de natura Santa Marta, CIEP de Viladrau (*).
•Creació de recursos didàctics; Unitats de programació, contes,...(*)
•Assessorament del Programa Escoles Verdes a la Catalunya central (*).
•Agenda escolar Viu el Parc. Parc Natural del Montseny i Parc del Castell de Montesquiu.

Estudis
•Assessorament tècnic a professionals, administracions i associacions que requereixen processos de gestió i educació en qüestions ambientals.
•Optimització dels recursos del territori, com a valor afegit, en activitats de lleure (consorcis de turisme, associacions de turisme rural...)

Comunicació
•Participació en el desenvolupament d'agendes 21 locals i escolars.
•Xerrades, cursos i tallers per a associacions, empreses, entitats...

Formació
•Cursos de formació permanent per a professorat (des de l'Educació Infantil fins a la universitat). Màsters i postgraus d'educació ambiental.

Participació
•Processos de participació. Programes per a la reducció de residus.
•Processos de participació per a l'apoderament, custòdia i gestió del territori.

Objectius
Afavorir el treball en petit grup.
Aprenentatge en un entorn natural.
Potenciar les competències d'aprendre a aprendre.
Metodologia de resolució de conflictes.
Tècniques d'observació, recerca i investigació.
Aprenentatge i servei. *És fent-ho que aprenem.*

Continguts clau/eixos de treball

Valoració
Després de trenta tres anys la il·lusió ha minvat, hem d'ajustar metodologies i estratègies per crear noves i engrescadores propostes. En quant al marc general, els reptes hi continuen sent i potser més grans, cal teixir complicitats i apostar per la col·laboració entre entitats del tercer sector.

Propostes de millora: Apostar per la coherència del discurs, millorar el context i espais d'aprenentatge, amb la creació d'una aula ambiental construïda amb criteris de sostenibilitat i eficiència.

(*)Projecte/iniciativa destacable

Santa Marta
Educació ambiental Viladrau

C/ Doctor Ariet, 6 17406 de Viladrau T. 93 884 91 31
Parc Natural del Montseny-Reserva de la Biosfera
www viladraueducacio.com santamarta@viladraueducacio.com

Entitat membre de:

SCEA Societat Catalana d'Educació Ambiental

Projecte Baobab / Institut Municipal d'Educació de Barcelona

BAOBAB

Descripció: El projecte BAOBAB, és un dels eixos estratègics que es contempla en el marc del Pla de Barris, impulsat per l'Ajuntament de Barcelona a través de l'Institut Municipal d'Educació (IMEB), amb la finalitat de consolidar el lleure educatiu de base comunitària per donar resposta a les necessitats educatives detectades en els barris d'atenció preferent.

Objectius: Esdevenir un projecte de continuïtat, arrelat al territori i sostenible a llarg del temps que faciliti la instauració i el desenvolupament del lleure educatiu i comunitari amb la creació i/o la consolidació d'Esplais i Caus als barris.

Continguts clau: acció comunitària, lleure educatiu, treball en xarxa, treball per projectes, comunitat educativa,

Projecte/iniciativa que es vol destacar:
Campaments urbans realitzats durant el mes d'agost al barri de la Trinitat Nova, amb la participació de 53 infants entre 4 i 12 anys.

Valoració: S'ha cobert al barri, una necessitat d'oferta educativa de lleure que, fins ara, no existia. Aquest fet ha donat servei i atenció a infants i famílies i ha permès conèixer l'àmbit de lleure educatiu a través del qual, posteriorment, s'han vinculat infants a un cau del barri de la Prosperitat, per manca al territori.

Propostes de millora: aconseguir crear un esplai o cau al barri de la Trinitat Nova mitjançant el treball en xarxa amb els agents, projectes i persones del propi territori.

PROJECTE BAOBAB – INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ DE BARCELONA

LA TRINITAT NOVA TENIM UN PLA

Telèfon: 687 32 53 37

Ajuntament de Barcelona

ASSOCIACIÓ LA SORELLONA

Natura, lleure i voluntariat

L'Associació la Sorellona neix el 2013 a partir d'un equip integrat per biòlegs, ambientòlegs i altres titulats en el camp de la gestió de recursos naturals, i alhora també amb una llarga experiència i acreditació en l'àmbit de l'educació en el lleure i l'educació ambiental.

Fa uns anys que treballem en el disseny i realització de diverses activitats d'educació ambiental, que tenen com a objectiu principal la descoberta de la natura.

Des de l'inici de l'associació fins el moment actual la Sorellona ha desenvolupat gran varietat d'activitats, sempre amb l'objectiu d'aprendre a la natura, de la natura i sobre la natura, basant-nos sobretot en el medi fluvial, i la ciència per a tots els públics.

A la Sorellona fem...

...Camps de treball... **...Tallers de natura amb escoles i famílies...**

...Custòdia del territori... **...Campaments i casals de natura...**

...Educació ambiental als Parcs Naturals... **...Voluntariat ambiental ...**

Continguts clau

APRENENTATGES, PATRIMONI, IMPLICACIÓ, TERRITORI, RECURSOS, PERSONES, ENTORN, PAISATGE

Objectius

- Fomentar l'interès i el respecte per la natura en la població més jove (infants i joves).
- Crear un espai comú de trobada a l'entorn de la protecció i l'estudi del medi natural.
- Promoure la participació dels ciutadans en la protecció i la millora del medi natural.
- Donar a conèixer els valors de l'entorn natural del territori on vivim.
- Cooperar i intercanviar experiències amb altres entitats que vetllin pels mateixos interessos.

Associació la Sorellona

ASSOCIACIÓ LA SORELLONA
693 728 565
www.sorellona.org
info@sorellona.org
@La_Sorellona
Facebook: Associació la Sorellona

CAMPAMENTS DE NATURA

LA SORELLONA

Els campaments de natura són propostes de lleure educatiu dirigides a infants i joves, basats en l'**observació** i el **gaudi de la natura**.
Les activitats es realitzen durant l'estiu, setmana santa i les vacances de Nadal, en un entorn privilegiat, situat al cor d'un dels parcs naturals de Catalunya.

Aprenem a **estimar la natura**, a través del joc, la descoberta del medi, i la convivència amb altres infants o joves. Ens agrada compartir vivències singulars i úniques.

Els nostres equips estan formats per joves educadors en el lleure, experimentats, i alhora bons naturalistes. A més, comptem amb la col·laboració de tècnics experts dels parcs naturals i de grans projectes de conservació.

Creiem en la gran experiència de viure uns bons campaments, on els infants i joves guanyen maduresa i autonomia, tot passant-t'ho bé fora del seu niu familiar, i on sobretot fan nous amics i gaudeixen d'una experiència vital memorable.

Objectius

- ✓ Reconèixer què és un Parc Natural.
- ✓ Conèixer els diferents hàbitats que es troben al Parc Natural.
- ✓ Avaluar la importància dels recursos naturals de la zona.
- ✓ Evidenciar la importància de l'equilibri de l'ecosistema.
- ✓ Practicar mètodes de mostreig.
- ✓ Jugar, cantar, ballar i passar-ho bé.
- ✓ Promoure el respecte envers els companys, el material i l'entorn.
- ✓ Fomentar la participació i el treball en grup.

Es duen a terme campaments al...
Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà
Parc Natural de l'Alt Pirineu
Parc Natural del Cap de Creus
Espai Natural de les Guilleries-Savassona
Parc Natural del Montseny
Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser
Espai Natural Protegit Estany de Banyoles

Continguts clau
Campaments
Natura
Descoberta
Espai natural
Sentits
Amistats

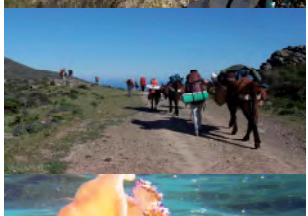

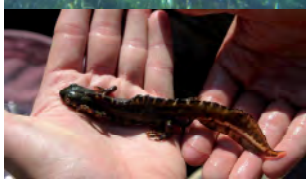

LA SORELLONA
693 728 565
www.sorellona.org
info@sorellona.org
@La_Sorellona
Facebook: Associació la Sorellona

CENTRE DE LA PLATJA

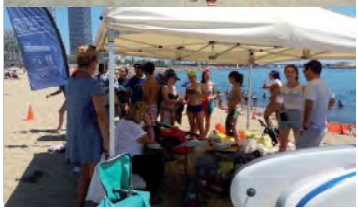

Descripció

El Centre de la Platja és l'equipament municipal de referència pel que fa a la informació i l'educació ambiental al litoral de la ciutat de Barcelona. Ubicat al barri de la Barceloneta, és un centre clau per fomentar el coneixement i la conservació de les platges de la ciutat i , alhora, estendre la cultura de la sostenibilitat entre la població. L'equipament va obrir les seves portes el juny de 2006.

Objectius

- Donar a conèixer les platges i el seu entorn natural, per tal de reconèixer i valorar el **patrimoni cultural i ambiental del litoral barceloní**.
- Fomentar la **cultura de la sostenibilitat** entre els ciutadans de Barcelona, mitjançant un **programa educatiu** adreçat a tots els públics.
- Crear **una xarxa** d'agents relacionats amb el litoral per tal de motivar la corresponsabilitat de la ciutadania en la **valoració i la preservació del litoral.**

Continguts clau

•La platja com a espai natural. Biodiversitat i medi marí.
•El blau urbà. El litoral de Barcelona.
• Patrimoni i cultura. Passat i present de les platges de Barcelona.

Projecte/iniciativa que es vol destacar

El Centre de la Platja es defineix a través del serveis que s'hi ofereixen. En destaquem:

- **Programa educatiu** per a diferents tipus de públic relacionat amb els objectius del Compromís Ciutadà per a la Sostenibilitat.
- El **Laboratori de la Platja**, recurs educatiu itinerant pensat perquè les persones generin el seu propi coneixement i construeixin valors positius envers el medi marí i el litoral, i la sostenibilitat.
- Coordinar les accions relacionades amb la **neteja del fons marí** de la ciutat, tot aportant valor educatiu i vinculant-les amb projectes de ciència ciutadana.
- **Informació i consultes**. El Centre de la Platja és un punt d'informació sobre les platges de Barcelona i coneixement sobre el litoral.

Valoració

Des de que es va obrir Centre de la Platja, el 2006, la ciutadania que s'ha apropat a aquest equipament ambiental ha anat en augment. En el darrer any, 2016 el número de persones usuàries ha estat de 8.781.

Propostes de millora

Tot i ser un espai en constant afluència de visitants i participants, encara hi ha moltes persones que desconeixen aquest espai ambiental i el litoral de la ciutat de Barcelona. Per aquest motiu les propostes són millorar la comunicació del centre, programar activitats a altres espais de la ciutat, i obrir les seves portes tot l'any.

CENTRE DE LA PLATJA

Espai d'educació ambiental
EL CENTRE DE LA PLATJA
Litoral de Barcelona

Dades de contacte: Irene Cervera Buisán
Telèfon: 673 102 039
Email: centreplatja@bcn.cat

Descoberta de l'entorn proper

Agrupació Naturalista de La Garrotxa

Descripció

Mitjançant petits itineraris, l'ús dels sentits, el joc teatralitzat, els fils conductors de personatges o les cançons -entre d'altres- descobrim els elements naturals de l'entorn més proper a l'escola, vius o inanimats i a través d'un itinerari que es repeteix al llarg del curs. Així copsarem què succeeix a cada estació, segons els fenòmens atmosfèrics o a causa de l'activitat humana.

Objectius

Familiaritzar-se amb la natura i els seus elements des del primer moment de l'escolarització. Desenvolupar l'observació d'allò immediat a través de la curiositat. Experimentar a través dels sentits. Aprendre a descriure a través de l'expressió verbal, motriu, musical i teatral.

Continguts clau

- L'aspecte canviant i cíclic de la natura
- L'ús de materials senzills per a l'observació de la natura
- El plaer de percebre l'entorn amb tots els sentits i de manera experimental
- La complexitat de les interrelacions dels ecosistemes i la fragilitat del seu equilibri

Projecte/iniciativa que es vol destacar

- L'ús dels recursos educatius de proximitat que ofereix la natura en escoles d'àmbit rural o barris amb entorns verds ben conservats com a veritable aula a cel obert.

- El suport a les docents per adquirir recursos, eines i coneixements per tal que puguin desenvolupar *la classe dins la natura i la natura dins la classe.*

Valoració

La revisió continuada al llarg de molts anys i la complicitat de moltes docents, ens han permès desenvolupar un estil educatiu amb molt bons resultats, tant a Educació Infantil com a Cicle Inicial de Primària, això sí, sempre amb reptes a superar.

Propostes de millora

Si l'escola està envoltada d'entorn urbà, proposem la creació d'espais verds amb hàbitats i ambients naturals al pati, o en equipaments al barri apartats del so i el fum del trànsit. Tan imprescindible -i urgent- com això, és complementar-ho amb sortides al medi natural ben conservat a cada estació de l'any, i començar en la franja dels 0-2 anys. El contacte periòdic i constant amb la natura des dels primers mesos de vida desenvolupa nenes i nens més sans física i psíquicament, preveu la desconnexió i les fòbies vers els éssers vius i ajuda a relacionar l'infant amb ell mateix (som natura) i amb el món. Així és com podran assolir un grau de consciència i pertinença que, un cop adults, els permetrà viure i actuar a favor del medi.

Mas Les Mates, Olot 17800

872 213 016 - 650 748 234

https://educanatusgarrotxa.wordpress.com/

anegx
agrupació naturalista de la garrotxa
i ecologista

SCEA

Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Més informació: **www.scea.cat**

Ecoedició:

L'adquisició el paper amb que s'imprimeix aquesta publicació s'ha realitzat a Lecta Group Torraspapel, S.A., Condat SAS and Cartiere del Garda S.p.A., empresa certificada en cadena de Custòdia FSC® i els sistemes de qualitat ambiental ISO 901, ISO 14001, ISO 50001 i EMAS entre d'altres.

Per aquesta publicació s'ha fet servir paper Creator Star estucat brillant de 135g. Aquest paper està certificat amb el segell FSC® que garanteixi una gestió forestal responsable amb el lloc originari dels boscos, tant socialment com ambiental. A més, un alt percentatge de la seva fibra és d'origen reciclat, la qual cosa suposa un estalvi d'energia, aigua i fusta, i una menor emissió de substàncies contaminants al rius i a l'atmosfera.

Organitzat per:

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Casa de l'Aigua
Vitae slow drinks